

MASARYKOVA UNIVERZITA, FILOZOFICKÁ FAKULTA

SEMESTRÁLNÁ PRÁCA

Umelecká kritika

US_42 Úvod do uměnovědných studií

Umelecká kritika

Z etymologického hľadiska pochádza slovo kritika z gréckeho slova κρινω (krinein), ktoré znamená rozlišovať, posudzovať, skúmať, vysvetliť či rozhodnúť. Lenže čo všetko je považované za kritiku, sa dá zistiť v encyklopédiách a slovníkoch. Práve toto heslo nájdeme aj v Ottovom slovníku náučnom, kde ho spracoval Šalda, podľa ktorého nesie slovo kritika práve posudzovaciu funkciu a jej úlohou je súdom rozhodnúť, keďže kritizovanie je používanie súdnosti. A ako vyjadril Šalda v Ottovom slovníku: „Kritika má ráz rozborný, kritické hlasy bývajú analytické“.

Avšak umelecká kritika uplatňuje tieto významy na konkrétnu sféru, umenie.

V encyklopédii Michaela Kellyho pod pojmom Art criticism nájdeme dve vysvetlenia slova, prvým je časť intelektuálneho žánru a druhé je viac všeobecné, považuje umeleckú kritiku za akýkoľvek komentár k súčasnému či minulému umeleckému dielu.

Umeleckou kritikou teda môžeme chápať ako hodnotenie umeleckých diel, ich porovnávanie s estetickými normami a analyzovanie ich hodnoty.

Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo telenovelské

Človek si sadne za televíziu, zapne ju a... voilà! Opäť z nej prúdi dramatická či prehnane romantická hudba, sladké alebo intrigánske scény, nesmrteľní hlavní hrdinovia a záporné postavy. A práve to ma núti napísať kritiku na tieto prostoduché seriály, pretože hoci by aj ľudia chceli, nedokážu sa od nich oslobodiť a hoci nechcú, stretnú sa s nimi minimálne raz za týždeň. Deje telenoviel, ktoré môžeme denne vidieť na akejkoľvek komerčnej stanici, sa dá veľmi jednoducho predvídať. Veď ako by nie, keď sú dejovo všetky takmer totožné. Chudobná, skromná a slušná dedinčanka, krásna na pohľad aj zvnútra, do ktorej sa zamiluje bohatý a prítiažlivý alfasamec, ktorý má zdediť alebo už vlastní veľké stádo býkov/volov či iných kopytníkov, banku alebo obrovitánsku haciendu. Avšak akonáhle sa týmto dvom zaľúbencom začína budovať vzťah, príde na scénu zlá a zákerná intrigánka a ohováračka a spoločne s inou negatívnou postavou stavajú tomuto páriku do cesty veľké balvany počas celých 500 častí trvania. Môžeme očakávať, že niekto otehotnie, zistí sa ich súrodenectvo alebo zrazu uvidia toho druhého „podvádzať“. Samozrejme sú okrem zlých postáv aj rýdzo dobrácke, napríklad milá teta, ktorá je stále búľtavou vrbou, verná priateľka a podobné opakujúce sa dobrácke postavy. Ale kto by to nemohol predvídať, nečakane sa v poslednej časti všetko vysvetlí a všetky dobré postavy sú šťastné a zlé potrestané. Tento popis sedí na 99,9periodických percent všetkých telenoviel. A konzumenti naďalej sledujú a nechávajú sa denne

okracovať o svoj drahocenný čas svojho života počas každého pracovného dňa v roku. Ľudia radi pozerajú niečo, kde je jasne vykreslené dobro a zlo a nemusia nad tým premýšľať, vžijú sa do jednej z postáv, súcítia s tými dobrými a držia im palce po celé dva roky vysielania a hlavne spoluprežívajú s hlavnými hrdinami city, ktoré v reálnom živote potláčajú. Každý chlap, Miguel či Fernando (iné meno je menej pravdepodobné), má dokonalé telo, ktoré v mnohých častiach statne ukazuje divákovi. Ženy nosia výrazne farebné a provokatívne odhalené oblečenie s výstrihom až po koniec prs, kde každá vyzerá ako s plastikou hrudníka aj napriek tomu, že sú silné kresťanky a veria dokonca aj v Máriu Guadalupskú. Sú veľmi krásne a aj tie, ktoré nie sú, ich krásnymi maskéri spravia. Každá postava má na sebe minimálne kilo mejkapu, hrubé linky a silne namalované oči, nechutne narúžované a naleskované pery, ktoré musia herci zakaždým bozkávať. Našťastie v takých situáciách nie sú ani nepodarené scény, pri ktorých by bozk museli zopakovať, pretože tam nie je čo pokaziť. Iritujúca afektovanosť, zahľadenosť do steny s hodinovými vnútornými monológmi, polhodinové bozkávacie alebo plačúce scény či dramatické strihy a občasnú facku je dokonca jednoduchšie zahrať ako napríklad komparz v scéne v reštaurácii, kedy človek len sedí a robí sa, že čosi konzumuje. Preto sa telenovely produkujú denne a je stále dostatok hercov. To, že majú telenovely veľký úspech a že mnohé prerazia až na Slovensko (píšem, akoby tu bolo ťažké preraziť s takýmito seriálmi) súhlasí aj fakt, že Thaliu, mexickú herečku viacerých telenoviel a speváčku považujú za tak dôležitú návštevu vo Filipínach, že ju prišiel privítať sám prezident. Či nik nevidí tú jednoduchosť? V tomto prípade sa nepotvrďuje známa veta, že aj v jednoduchosti je krása, tu jednoznačne nie. Chabé herecké výkony, kamerové strihy tam, kde sa to najviac nehodí a nereálne príbehy možno ženy považujú za odpočinok a miesto, kam môžu ujsť pred násilím, ktoré taktiež vidíme denno denne v televíziách. Lenže každý by si tiež mohol položiť otázku, či pri tom aj duchovne rastie, napreduje a niečomu sa učí, avšak tento prvok je u telenovely skutočne mizivý. Existuje tak veľa romantických a pritom kvalitných seriálov, ktoré skutočne stoja za zhliadnutie. Napríklad Pýcha a predsudok od Jane Austenovej, dokonca aj s kvalitným hereckým obsadením, dejovosťou, scenárom, kamerou a režisérom. Či nemáme odcudzovať a kritizovať ženy, ktoré ich pozerajú, ale spoločnosť, ktorá ich k tomu nepriamo núti? Ľudia sú občas až fatálne vzťahovo aj profesijne preťažení, cítia, že ich nik nechápe a nemajú sa kde citovo prejavíť, iba ak občasnými rozhovormi s kamarátmi a potrebujú priamy citový kontakt. Lenže v modernej spoločnosti sa už neprejavujú city tak ako kedysi. A tak sa utiekajú k relaxácii, k audiovizuálnemu umeniu, preč od hektického sveta, kde nik nemusí rozmýšľať nad tým čo sa stalo alebo stane – keďže to cez jednoduchý a opakujúci sa dej každému po minúte dôjde a oslobodí sa od psychického napätia a stupídny dialógmi typu: „Fernando je mŕtvy, mal autonehodu.“ „To je tak strašné, čo sa mu stalo?“

Zdroje:

- 1) ŠALDA, F. X. Kritika literární. In: *Ottův slovník naučný*: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl 15. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1999, 1066 s. ISBN 8071852260.
- 2) KELLY, Michael (ed. in chief), *Encyclopedia of Aesthetics*. New York: Oxford University Press, 1998, Vol. 1, 521 s. ISBN 01951264834.
- 3) MISTRÍK, Erich. *Vstup do umenia*. 1. vyd. Bratislava: Enigma, 1994. ISBN 80-85471-18-3.